

Landet som fötts två gånger

Moçambique är landet som fötts två gånger. Första gången 1975, vid självständigheten från Portugal.

Andra gången 1992, vid fredsuppgörelsen mellan regeringspartiet Frelimo och rebellrörelsen Renamo, fastställd genom demokratiska val.

Idag är Moçambique ett samhälle i förvandling, ett land som har anträtt den långa vägen från fattigdom till välstånd. Sveriges stöd är en hjälp på denna väg.

Sidas roll

2001 undertecknades ett nytt treårigt samarbetsavtal mellan Sverige och Moçambique, grundat på den moçambikiska regeringens egen strategi för att minska fattigdomen i landet.

Sverige betalar en stor del av stödet via landets statsbudget för att göra det möjligt för Moçambiques regering att ta fullt ansvar för fattigdomsbekämpningen och utvecklingssamarbetet.

Stöd till hela provinsen

Med knappt en miljon invånare är Niassa en av de fattigaste och mest glest befolkade provinserna. Liksom i övriga landet lever de allra flesta på småskaliga familj jordbruk. Genom att utveckla jordbrukssektorn och infrastrukturen finns det en möjlighet att öka avkastningen och invånarnas inkomster. Kreditsystem för mindre

investeringar ska ge varje liten by möjlighet att förbättra och saluföra sin jordbruksproduktion. Kredit lämnas även för att förbättra handelsnätet och för förädling av jordbruksprodukter.

Sida ger stöd till ett omfattande utvecklingsprogram i Niassa för att minska fattigdomen i provinsen. Förutom till jordbruk och handel ges även stöd till skolor, elektrifiering, provins- och distriktsförvaltningarna och till väg- och brobyggen.

Att få skörda det man sått

Landsbygdsutveckling är ett prioriterat område när det gäller att bekämpa fattigdomen. Sida arbetar för att skapa förutsättningar för ett uthålligt och mer effektivt jordbruk och för att öka inkomsterna för småbönderna.

Via sektorprogrammet PROAGRI bidrar Sida till att effektivisera arbetet

på jordbruksministeriet. Genom att skapa transparenta system och kontrollfunktioner försöker man öka ministeriets stöd till landsbygden och motarbeta korruptionen. I programmet ingår också bland annat forskning, lantbruksutbildning, jordbruksrådgivning och stärkt besittningsrätt till mark.

En väg bort från fattigdom

Tillsammans med äldste sonen håller 50-årige Amad Soaleh på att lägga tak på sitt nya hus, ett par timmars cykelväg från Lichinga.

– Vi bodde inne i stan tidigare, men när vi hörde att vägen skulle ställas i ordning så flyttade vi ut. Här är jorden bättre, och det finns mer mark att odla. Tack vare vägen kan vi cykla in till stan för att sälja våra grönsaker.

Stödet till rehabilitering och underhåll av landsbygdsvägar är en av de

Nu får alla barn i årskurs 1 och 2 gratis skolböcker. Luisa Diogo är finansminister. På ett vägbygge utanför Xai-Xai diskuterar vägingenjörerna Karin Andersson och Lourenço Alfredo.

Minröjning

Ett ont arv från kriget är alla minor som hindrar människor från att bruka jorden och ta sig fram längs vägarna. Via UNDP går stöd till den nationella minröjningsmyndigheten, samt till Norsk Folkehjelp och Handicap International, som också arbetar med minröjning. Snart kommer den mest nödvändiga minröjningen att vara avslutad.

Fler jobb

Övergången till en mer marknadsinriktad ekonomi ställer höga krav på alla aktörer på marknaden. Ett mer företagsvänligt klimat och väl definierade regler är viktiga förutsättningar för ekonomisk tillväxt. Landets framtid är beroende av att dess produkter exporteras och kan säljas i konkurrens på internationella marknader. Sida ger

därför stöd till kvalitetssäkring av produkter via INNOQ, det nationella institutet för standards och kvalitet. I stödet ingår bland annat standardisering och arbetet med att ta fram en nationell kvalitetspolicy.

Även näringslivets eget medlemsorgan CTA får stöd av Sida. På CTA kan företagen få juridisk rådgivning och hjälp med utbildning av personal. Stödet omfattar även CTA:s egen administration, bland annat genom installation av IT-system. Sida förbereder även stöd till finansiella tjänster inom den informella sektorn, så kallad mikrofinans. Syftet är att ge mikrokrediter till småföretagare inom handel och produktion. Möjligheter till sparande och andra finansiella tjänster kan också erbjudas.

Kultur för demokrati

Genom ett brett program via kulturministeriet, ger Sida stöd till utveckling av kulturhus, museer och bevarande av kulturarvet. Kulturstödet bidrar till en förstärkning av demokratin, till exempel genom teaterföreställningar om könsroller, och bidrar även till bekämpning av hiv/aids, som drabbar över 13 procent av befolkningen.

Budgetstöd

Moçambiques regering har visat en tydlig vilja att bekämpa fattigdomen och har på eget initiativ tagit fram en fattigdomsstrategi, PARPA. Den har bland annat lett till en fördelning av ökade budgetresurser till de olika sociala sektorerna. Moçambique har fått stora skuldavskrivningar inom ramen

största komponenterna i Sveriges utvecklingssamarbete med Moçambique. Vägarna är nödvändiga för att få fart på handeln, vilket i sin tur är nödvändigt för att utveckla jordbruket och det privata näringslivet. Utvecklingssamarbetet inom vägsektorn är därför ett effektivt sätt att bekämpa fattigdomen. Det skapar också arbetstillfällen på landsbygden. Många män som arbetar med rehabilitering och underhåll av vägar är före detta soldater. Även kvinnor ingår i arbetslagen.

Demokrati kräver god förvaltning

Landet har nu upplevt tio år av fred och genomfört två nationella val samt ett kommunalval. Nya val på båda nivåerna kommer hållas 2003 och 2004.

Demokrati förutsätter bland annat en fungerande offentlig förvaltning på

alla nivåer. Moçambique är fortfarande ett starkt centraliserat samhälle som styrs från myndigheterna i huvudstaden Maputo. Sida stöder utvecklingen av lokala och regionala förvaltningar och folkligt deltagande i beslut på lokalnivå.

Sida har sedan länge bidragit till finansministeriets utveckling av statens budget- och redovisningssystem och övriga regelverk för att planera och styra statens verksamhet. Tack vare hjälp från svenska konsulter har regeringen i Moçambique sedan år 2000 kunnat redovisa budgetutfallet kvartalsvis, där det syns hur mycket pengar som går till olika sektorer och provinser. I samarbete med civilministeriet stöder Sida en genomgripande förvaltningsreform i hela landet. Korruptionen ska motverkas och staten ska tjäna medborgarna på ett effektivt sätt.

Utbildning för alla

Den låga utbildningsnivån är ett av Moçambiques allvarligaste problem och utgör ett hinder för all utveckling. Närmare 60 procent av befolkningen kan inte läsa eller skriva, och skillnaderna mellan könen och mellan stad och landsbygd är stora. Sverige har stött utbildningssektorn i Moçambique sedan 1970-talet. Idag går merparten av det svenska stödet till moçambikiska utbildningsdepartementets strategiska plan genom en gemensam pool med andra givare. Stora framsteg har gjorts vad gäller tillgången till utbildning som har ökat markant sedan krigsslutet 1992. Idag skrivs över 90 procent av barnen in i grundskolan. Alla elever i årskurserna 1 och 2 får gratis skolböcker via stöd från bland annat Sverige.

Samarbetet med universitetet omfattar jordbruksforskning. Elektricitet är nödvändigt för att utveckla landsbygden. Augusto Faustino fick en mikrokredit och kunde utöka sitt snickeri.

för det internationella HIPC-II-initiativet (Heavily Indebted Poor Countries). Landets utlandsskuld minskades med över 70 procent, vilket ger utökade resurser för fattigdomsbekämpning. Fattigdomsstrategin stötts dessutom med ett budgetstöd om cirka en miljard kronor per år av Sverige och nio andra givare. Sveriges andel är cirka 100 miljoner kronor per år.

Men statens finansiella styrsystem är svaga och risken för korruption stor. Med Sidas stöd förbättras dessa system, och finansministeriets internrevision och landets revisionsmyndighet återupplivas. Ett stort steg togs 2001 när statens första reviderade nationella räkenskaper lämnades till parlamentet. Detta skapar ökade förutsättningar för ett effektivt budgetstöd.

En ljusare tillvaro

Det finns inga långa ljusa sommarkvällar i Moçambique. Klockan sex blir det mörkt och knappt någon på landsbygden har tillgång till elektricitet. Att bygga ut elnätet på landsbygden medför en ljusare tillvaro, på många sätt. Det kan ges undervisning i skolor på kvällarna, elvattenpumpar kan installeras och gatubelysning i byarna gör tillvaron säkrare. Det blir också möjligt att driva småskalig industri.

Utvecklingssamarbetet inom energisektorn omfattar bland annat insatser för landsbygdselektrifiering i Zambezia och Niassa provinserna.

Cahora Bassa-dammen, i västra Moçambique, är ett av världens största vattenkraftverk och en framtida källa till exportinkomster för landet.

Sida har bland annat stött rehabiliteringen av transmissionslinjen till Zimbabwe och stöder utvecklingen av det nationella elbolaget EDM.

Enskilda organisationer gör stora insatser

Afrikagrupperna bedriver sedan flera år projekt för landsbygdsutveckling i norra Moçambique. Via valda representanter beslutar lokalbefolkningen hur medlen ska användas. Fonderna finansierar bland annat skolor och mödravårdskliniker. Genom Diakonia förmedlas stöd till moçambikiska organisationer som arbetar med demokrati, ekonomisk rättvisa och försoning. I ett projekt samlas vapen från krigstiden in på ett framgångsrikt sätt.

Lång väg till demokrati

omkr. 1500

På sin väg till Indien koloniserar portugiserna även Afrikas östkust. 1505 ockuperas hamnstaden Sofala, några år senare även staden Moçambique.

1962

Frihetsrörelsen Frelimo bildas. Första ordförande är Eduardo Mondlane.

1975

Moçambique förklarar sig självständigt, under Frelimos ledning. Samora Machel blir landets första president.

1986

Samora Machel omkommer i ett flygplanshaveri över sydafrikanskt territorium. Han efterträds av Joaquim Chissano.

1994

President- och parlamentsval. Frelimo vinner egen majoritet i parlamentet och Joaquim Chissano sitter kvar som president.

1999

Andra president- och parlamentsvalet. President Chissano och Frelimo sitter kvar med minskad egen majoritet.

2003

Kommunala val i 33 städer och småstäder.

1980

Med stöd av apartheidregimen i Sydafrika inleder rebellrörelsen Renamo väpnat motstånd mot Frelimo.

1992

Efter ett par års förhandlingar når Frelimo och Renamo en freds-uppgörelse.

1998

Val hålls till lokala politiska församlingar, som ett led i inrättandet av kommuner.

2001

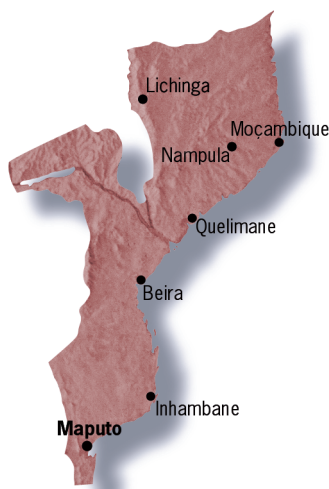
HIPC Completion Point – skuldavskrivning minskar statsskulden med över 70%.

LAND

*Jord med doft
av seger
båt som nyss lagt ut
på hoppets hav*

MIA COUTO,
JUNI 1975

översättning: Kajsa Pehrsson

Landfakta:

Yta:	801 590 km ²
Huvudstad:	Maputo
Valuta:	Metical
Befolkning:	18,1 miljoner
Befolkningstillväxt:	2,1 %
Viktigaste exportvaror:	Räkor och fisk, bomull, socker, cashewnötter, te och aluminium.
BNP per capita:	210 USD
Förväntad livslängd:	42,4 år
Spädbarnsdödlighet (per 1 000):	129,3
Analfabetism (vuxna 15 år +):	43 %
Analfabetism (kvinnor 15 år +):	71 %
Andel barn i grundskolan åk 1:	90 %
Andel flickor i skolan åk 1-5:	44,6 %
Andel flickor i skolan åk 6-7:	39,4 %

Siffror från 2001 och 2002.

(Statistik från Världsbanken och Finansministeriet).

För mer information:

Sveriges ambassad i Moçambique:

Avenida Julius Nyerere 1128
Caixa Postal 338, Maputo.
telefon: +258-1-480 300
telefax: +258-1-480 390/1
e-post: ambassaden.maputo@sida.se

Moçambiques ambassad i Stockholm:

Sturegatan 46
114 36 Stockholm
telefon: 666 03 50
telefax: 663 67 29

Sida

Afrikaavdelningen
105 25 Stockholm
telefon: 698 50 00
telefax: 698 56 43

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE
105 25 Stockholm • Telefon: 08-698 50 00 • Fax: 08-698 56 15
e-post: info@sida.se • webbplats: www.sida.se